

Zdzisława NAWROCKA, Barbara PODGÓRSKA
WSP Częstochowa

O NIEKTÓRYCH MOŻLIWOŚCIACH ZASTOSOWANIA GRAFOSKOPU
NA LEKTORATACH JĘZYKA ROSYJSKIEGO

Streszczenie. W związku z koniecznością wprowadzenia systematycznej i skutecznej kontroli ćwiczeń pisemnych na lektoratach języka rosyjskiego ważne jest umiejętne wykorzystanie grafoskopu. Znane powszechnie możliwości zastosowania grafoskopu można rozszerzyć, jeżeli lektor, a także studenci, zaopatrzą się w kartki z folii. Należy podkreślić, że dzięki ich stosowaniu, z grafoskopem będzie mógł pracować nie tylko lektor, ale i student.

Propozycje i przykłady, które zostały przedstawione w artykule, mogą stanowić punkt wyjścia do szerszego zastosowania grafoskopu w pracy dydaktycznej lektora. W zależności od inwencji twórczej uczącego pomysłów będzie wiele. Można je odpowiednio modyfikować i przystosowywać do własnych potrzeb oraz obowiązujących programów.

Tradycyjnie już najtrudniejszym zadaniem lektora języka rosyjskiego jest wpojenie słuchaczom zasad poprawnej pisowni.

Niezwykle czasochłonne nauczanie pisania w języku rosyjskim do dziś stanowi dziedzinę poważnie zaniedbaną, głównie ze względu na niedostatek dobrych opracowań metodycznych.

Jedną z bardziej istotnych przyczyn istniejących tu trudności stanowi niewykształcony należycie system poprawiania błędów, który można by wzbogacić o szereg nowych atrakcyjnych form.

Dostrzegamy zwłaszcza pilną potrzebę wprowadzenia systematycznej, szerokiej i skutecznej kontroli ćwiczeń pisemnych studentów na zajęciach biegających przy równoczesnym założeniu, że będzie w niej aktywnie uczestniczyć cała grupa ćwiczeniowa.

Wydaje się również, że wielkie usługi na tym obszarze usprawnień pracy dydaktycznej może oddać przemysłane korzystanie z grafoskopu.

Pomysłowy ten i wygodny w użyciu przyrząd uwalnia wykładowcę od konieczności posługiwania się kredą i tablicą, w przeciwieństwie do rzutnika i epidiaskopu nie wymaga zaciemnienia sali, a przy tym wpływa niezmiernie korzystnie na właściwe wykorzystanie czasu zajęć i aktywizację całej grupy studenckiej.

Znane powszechnie podstawowe możliwości wykorzystania grafoskopu¹⁾ można znacznie rozszerzyć, jeżeli lektor, a także studenci, zaopatrzą się w kartki z folii, które bez trudności nabywa się w sklepach chemicznych i papierniczych. W zależności od rodzaju folii można na niej pisać: pisakiem, piórem lub długopisem (a nawet na maszynie do pisania). Należy również podkreślić, że dzięki jej zastosowaniu z grafoskopem będzie mógł pracować nie tylko lektor, ale i student.

Na pierwszych zajęciach trzeba zakomunikować studiującym, aby wszelkie niejasności, pytania, których ważną formą przekazania jest właśnie zapis, przygotowywali odpowiednio na folii (do wyświetlenia) i zgłaszali lektorowi na początku zajęć. Takich pytań możemy oczekiwać w związku z mogącymi wystąpić trudnościami przy odrabianiu domowych ćwiczeń gramatycznych, ortograficznych, np.: mogą to być wątpliwości co do pisowni cząsteczki "-тъся" i "-тсья", np.:

Нам надо торопиться на занятия.

Он всегда торопится домой.

Konieczność opracowania w domu tego rodzaju pytań na folii, zmusza uczących się do dokładnego przygotowania się do zajęć, a jednocześnie redukuje czas samego referowania pytań.

Dzięki wykorzystaniu grafoskopu również bieżącą kontrolę wiadomości da się zorganizować w atrakcyjnej formie. I tak np. można wcześniej przygotować na folii tekst do tłumaczenia, ćwiczenia gramatyczne, ortograficzne itp.

Na zajęciach rozdajemy ją kilku wybranym przez nas osobom do pisemnego opracowania, a następnie wyświetlenia i omówienia wyników dokonanej pracy. W międzyczasie odpytujemy szereg innych osób.

Inną odmianą zastosowania grafoskopu będzie przygotowanie na folii pełnych testów lub poszczególnych pytań testowych.

Z kolei, organizując tzw. kartkówki (przykładowo mogą to być krótkie sprawdziany z ortografii lub gramatyki), możemy polecić pisanie odpowiedzi bezpośrednio na kartkach folii. Po ich zebraniu niektóre warto od razu wyświetlić za pomocą grafoskopu, aby sprawdzić je wspólnie ze studentami. Pozostałe zaś po dokładnym sprawdzeniu należy omówić w celu podkreślenia charakterystycznych błędów. Prace z typowymi błędami warto wyświetlić i omówić indywidualnie.

Przed wprowadzeniem nowego zjawiska gramatycznego (w celu sprawdzenia i powtórzenia wiedzy wyjściowej) możemy:

- a) najpierw odpytać, ewentualnie z udziałem całej grupy przypomnieć potrzebne kwestie, a potem przy pomocy grafoskopu wyświetlić wcześniej opracowane najważniejsze problemy dotyczące wiedzy wyjściowej;

¹⁾ Fleming E., Jacoby J.: Środki audiowizualne w dydaktyce szkoły wyższej, PWN, Warszawa, 1969 r., s. 57-59.

b) wyświetlić schematycznie ujętą, skondensowaną problematykę wiedzy wyjściowej (jeżeli brak czasu nie pozwala na wspólne powtórzenie lub dyskusję).

Np. przy omawianiu imiesłowu przymiotnikowego czynnego możemy wyświetlić, a zarazem przypomnieć grupie schemat tworzenia imiesłowu przymiotnikowego czynnego w języku polskim. Ponieważ tablice PZWS nie zawsze są przystosowane do programu, wskazane jest również przygotowanie przed zajęciami pomocy przydatnych w procesie dydaktycznym, jak np.: paradygmaty koniugacji czy deklinacji. Można przygotować również "elementy", które dadzą się demonstrować w sposób narastający, np.: chcemy odmianić rzeczownik wg III deklinacji. Na arkuszu pierwszym piszemy temat, na drugim - końcówkę. W tym wypadku sposób zapisywania ma szczególne znaczenie ze względu na podkreślenie charakterystycznych dla trzeciej deklinacji końcówek. Końcówkę narzędnika powinniśmy wyróżnić kolorowym pisakiem.

Ciekawie (z pomocą grafoskopu) powinny wypaść czynności wyszukiwania przez studentów analogii i różnic, np.: dobieranie synonimów i antonimów do wyświetlonych słów. Również - porównywanie niektórych form gramatycznych w j. polskim i rosyjskim, np.:

Он ... на уроки.

Он спóźнил się на лекcję.

Мы ... с семьёй Ласовских.

Мы приязнимы się z rodziną Łascwskich.

Porównywanie innego, aniżeli w j. polskim, związku rzeczownika z czasownikiem. Przykładowo możemy wyświetlić niekompletne zdania i polecić, aby studenci odpowiednio je uzupełnili.

Они боролись (о życie).

Мальчики (dziękowali ojcu za dobre rady).

Szereg krótkich ćwiczeń typu gramatycznego, leksykalnego, stylistycznego i ortograficznego uczący może zadać do domu, zaznaczając, że prace te należy wykonać na kartkach z folii. Najlepiej będzie, jeżeli przyklei się je jednym brzegiem do arkusza papieru. Dzięki temu widać wyraźnie to, co się pisze i łatwo bez grafoskopu można odczytać treść kartki. Część następnych zajęć należy wtedy poświęcić na wyświetlenie i sprawdzenie wspólnie z grupą wyrywkowo wybranych prac.

Kończąc zajęcia można podsumowanie lub usystematyzowanie wprowadzonego materiału przygotować także na folii. Może to zrobić lektor (przygotowując się do zajęć w domu), a mogą i studenci, którzy dostaną pod koniec zajęć do dyspozycji określony okres czasu.

W przypadku, kiedy podsumowania dokonują studenci, lektor przechadzając się między rzędami wybiera najlepiej opracowane podsumowanie zasadniczej części zajęć i wyświetla je z pomocą grafoskopu. Np. podsumowanie do tworzenia imiesłowu przymiotnikowego czynnego czasu teraźniejszego można przykładowo ująć w następującej tabeli:

Везоколицзник	3 ос. I.мн. часу тегаźнејшого	Имезіѡв озынну чзсу тегаźнејшого
дела-ть	они дела-ѡ-т	дела-ѡц-ий
говори-ть	они говор-ѡ-т	говор-ѡц-ий

Organizują pracę w zespołach, mamy również szerokie możliwości wyko-
rzystania grafoskopu. Dzieląc np. grupę na cztery zespoły dajemy każdemu
z nich do szerszego rozwinięcia następujące przysłówia:

Не рой другому яму, а то сам в неѡ попадѡшь.

Честь дороже денег.

Здоровья не купишь.

Волков бояться - в лес не ходить.

Zadaniem każdej grupy jest w tym przypadku zredagowanie na kartce folii
odpowiedniej historyjki. Po zakończeniu pracy wyświetla się wypracowania i
ocenia się wszystkich członków zespołu.

Ważnym jest, aby materiały do grafoskopu były kompletowane w specjal-
nym katalogu (najlepiej nadaje się do tego celu skoroszyt), celem wielo-
krotnego ich wykorzystywania i ulepszania.

Propozycje i przykłady stosowane tutaj mogą stanowić punkt wyjścia do
szerszego zastosowania grafoskopu w pracy dydaktycznej lektora. Pomysłów
w zależności od inwencji twórczej uczącego będzie wiele. Można je odpo-
wiednio modyfikować i przystosowywać do własnych potrzeb. Należy także
nadmienić, że propozycje te dadzą się wykorzystać na każdym szczeblu nau-
czania języka rosyjskiego, jeżeli dostosujemy je odpowiednio do obowiązują-
cych programów.

LITERATURA

- [1] Brzozoń J., Drohomirecki J.: Przewodnik metodyczny do kursu I. PWN, Warszawa, 1969.
- [2] Fleming E., Jacoby J.: Środki audiowizualne w dydaktyce szkoły wyż-
szej. PWN, Warszawa, 1969.
- [3] Nikiel A.: Metodyka nauczania języka niemieckiego, PZWS, Warszawa, 1964.
- [4] Okoń W.: Elementy dydaktyki szkoły wyższej.
- [5] O postęp w dydaktyce szkoły wyższej. Praca zbiorowa pod red. L. Leji.
UAM, Poznań, 1972.
- [6] Słomkiewicz S.: Nauczanie algorytmiczne a psychologiczna teoria czyn-
ności. PZWS, Warszawa, 1972.
- [7] Smarzyński H.: Podstawowe zagadnienia dydaktyki szkoły wyższej. Wyd.
AGH, Kraków, 1972.

О НЕКОТОРЫХ ВОЗМОЖНОСТЯХ ПРИМЕНЕНИЯ ГРАФОСКОПА
НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ВУЗАХ

Р е з ю м е

В связи с необходимостью введения систематического и успешного контроля письменных работ на занятиях по русскому языку в вузах очень важно умелое использование графоскопа.

Общезвестные возможности применения графоскопа можно расширить, если преподаватель и студенты будут иметь листы из фольги. Благодаря этому работать с графоскопом сможет не только преподаватель, но и студент.

В статье представлены примеры более широкого применения графоскопа. В зависимости от творческой находчивости преподавателя приведенные в статье возможности можно модифицировать и применить к собственным потребностям и программам.

ON SOME POSSIBILITIES OF THE APPLICATION OF A GRAPHOSCOPE
IN COLLEGE COURSES OF THE RUSSIAN LANGUAGE

S u m m a r y

With the introduction of systematic and efficient control of written exercises in college courses of Russian it is important to make a proper use of a graphoscope. The well-known uses of a graphoscope can be widened if a teacher as well as the students are provided with foil-sheets. It should be noted that thanks to the application of them, not only the teacher but also the students will be able to work with a graphoscope. The suggestions and examples presented in the article can make a starting point to a wider use of a graphoscope in the didactic side of a teacher's work. Depending on the teacher's ingeniousness, the possibilities will be many. They can be adapted to one's needs and existing programmes.